

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦЕМЕНТНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

© 2026 КАСПРУК О. В.

УДК 691.54:338.45:338.12
JEL: L11; L61; O14

Каспрук О. В. Тенденції розвитку цементної промисловості України в умовах воєнних викликів

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку цементної промисловості України в умовах воєнних викликів. З метою оцінювання тенденцій розвитку галузі застосовано методи динамічного аналізу. Аналіз темпів приросту дозволив оцінити напрям і глибину змін у діяльності підприємств виду економічної діяльності 23.51 «Виробництво цементу» впродовж 2010–2024 рр., а також простежити зміни під впливом кризових явищ, зокрема повномасштабної війни в Україні. Обґрунтовано, що повномасштабна війна стала ключовим фактором змін у діяльності підприємств цементної промисловості України. Однак навіть за умов скорочення кількості підприємств і найманих працівників галузь продемонструвала здатність до інтенсифікації виробництва та відновлення обсягів реалізації продукції. Результати кластерного аналізу емпірично підтвердили неоднорідність часової динаміки розвитку цементної промисловості України та наявність чітко окреслених етапів її трансформації, що доповнює висновки аналізу темпів приросту та поглиблює розуміння адаптаційних процесів у галузі. Ідентифіковано основних виробників цементу в Україні: ПрАТ «Івано-Франківськцемент», компанія CEMARK (CRH), Компанія VIPCEM (CRH), ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». Результати розрахунку значення індексу Герфіндаля-Хіршмана у 2025 р. свідчать про високий рівень концентрації ринку цементу України. Це підтверджує олігополістичну структуру ринку, у межах якої стратегічні рішення провідних виробників мають системний вплив на обсяги виробництва, структуру асортименту та цінову політику в галузі. Конкурентний бенчмаркінг свідчить про наявність як спільних рис, так і відмінностей у бізнес-моделях підприємств. Виявлені відмінності у клієнтській орієнтації, структурі збуту та сервісному наповненні відображають адаптацію підприємств до умов високої концентрації ринку та неоднорідності попиту.

Ключові слова: цементна промисловість, підприємство, виробництво, ринок, сегмент, концентрація, бенчмаркінг, вид економічної діяльності.

Рис.: 3. Табл.: 2. Бібл.: 26.

Каспрук Олександр Вікторович – аспірант кафедри трудових ресурсів і підприємництва, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: o.v.kaspruk@nuwm.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4675-6229>

UDC 691.54:338.45:338.12
JEL: L11; L61; O14

Kaspruk O. V. Tendencies in the Development of Ukraine's Cement Industry Amid Wartime Challenges

The aim of the article is to study the tendencies in the development of Ukraine's cement industry under wartime challenges. To assess the tendencies in the industry's development, methods of dynamic analysis were applied. Analysis of growth rates made it possible to evaluate the direction and depth of changes in the activities of enterprises in economic activity type 23.51 «Cement Production» during 2010–2024, as well as to trace changes under the influence of crisis phenomena, in particular the ongoing full-scale war in Ukraine. It is substantiated that the full-scale war has become a key factor in changes in the activities of enterprises in Ukraine's cement industry. However, even amid a reduction in the number of enterprises and hired employees, the industry has demonstrated the ability to intensify production and restore sales volumes. The results of the cluster analysis empirically confirmed the heterogeneity of the temporal dynamics of the development of Ukraine's cement industry and the presence of clearly defined stages of its transformation, which complements the conclusions of the growth rate analysis and deepens the understanding of adaptive processes in the sector. The main cement producers in Ukraine were identified: PJSC «Ivano-Frankivskcement», CEMARK (CRH), VIPCEM (CRH), and PJSC «Kryvyi Rih Cement». The results of the calculation of the Herfindahl-Hirschman Index for 2025 indicate a high level of market concentration in Ukraine's cement industry. This confirms the oligopolistic market structure, within which the strategic decisions of leading producers have a systemic impact on production volumes, product assortment structure, and pricing policy in the industry. Competitive benchmarking reveals both similarities and differences in the business models of enterprises. The identified differences in customer orientation, sales structure, and service offerings reflect the adaptation of enterprises to conditions of high market concentration and heterogeneous demand.

Keywords: cement industry, enterprise, production, market, segment, concentration, benchmarking, type of economic activity.

Fig.: 3. Tabl.: 2. Bibl.: 26.

Kaspruk Oleksandr V. – Postgraduate Student of the Department of Labor Resources and Entrepreneurship, National University of Water and Environmental Engineering (11 Soborna Str., Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: o.v.kaspruk@nuwm.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4675-6229>

Цементна промисловість є однією з базових галузей промислового виробництва України, яка формує матеріальну основу розвитку будівництва, інфраструктури та відновлення економіки загалом. Обсяги виробництва цементу безпосередньо відображають інвестиційну активність у реальному секторі економіки, динаміку житлового та промислового будівництва, а також здатність держави реалізовувати масштабні інфраструктурні проекти [1]. У цьому контексті цемент виступає не лише як будівельний матеріал, але й як індикатор економічної активності та структурних змін у національній економіці [2].

Актуальність дослідження тенденцій розвитку цементної промисловості України суттєво зросла в умовах повномасштабної війни, порушення виробничих і логістичних ланцюгів, а також формування запиту на післявоєнну відбудову. За останнє десятиліття галузь зазнала значних коливань, зумовлених як макроекономічними чинниками, так і інституційними обмеженнями, змінами у структурі попиту, регіональними диспропорціями та зовнішньоекономічними викликами [3; 4]. У цьому контексті аналіз тенденцій функціонування цементної промисловості є аналітично обґрунтованим, оскільки дозволяє ідентифікувати ключові тренди, точки зростання та/або спаду в умовах воєнних викликів.

У вітчизняному науковому дискурсі посилюється увага до досліджень попиту та пропозиції на ринку цементу України, які спричинені повномасштабною війною, енергетичними обмеженнями та руйнуванням виробничих потужностей. Зокрема, у роботах українських авторів підкреслюється різке падіння виробництва та споживання цементу у 2022 р. та поступова адаптація галузі у 2023 р., що відображає відновлення будівельної активності та перебудову логістики [5; 6; 7]. Такі висновки відображені у дослідженні стану ринку цементу, перспектив його розвитку та впливу воєнних чинників на попит і географію виробництва [1].

Водночас аналітика діяльності підприємств цементної промисловості в умовах системних викликів окреслює чутливість галузі до інфраструктурних руйнувань, обмежень енергопостачання та коливань на будівельного ринку [8]. Додаткове емпіричне підтвердження воєнного шоку для промислових підприємств (у т.ч. з виробництва цементу) подано в дослідженні KSE про функціонування фірм у період війни [9].

Незважаючи на наявність наукових публікацій, які присвячені розвитку промисловості будівельних матеріалів, низка аспектів функціонування цементної промисловості України залишається недостатньо дослідженою, особливо

в умовах воєнних викликів. Невирішеною частиною проблеми є обмежене застосування кількісних індикаторів ринкової концентрації для обґрунтування типу ринкової структури цементної промисловості України та оцінювання системного впливу лідерів галузі на формування виробничих і збутових стратегій. Потребує подальшого наукового опрацювання структура попиту на цемент за категоріями кінцевих споживачів. Відтак дослідження тенденцій розвитку цементної промисловості України, яке поєднує аналіз статистичних показників діяльності підприємств галузі, оцінювання ринкової концентрації та конкурентний бенчмаркінг із урахуванням специфіки воєнних викликів є важливим та актуальним науковим завданням.

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку цементної промисловості України в умовах воєнних викликів. Для досягнення визначеної мети автором сформовано та вирішено такі **завдання**: проаналізувати динаміку розвитку цементної промисловості України у 2010–2024 рр.; проаналізувати структуру ринку цементу України та кількісно оцінити рівень його концентрації із використанням індексу Герфіндаля – Хіршмана; здійснити конкурентний бенчмаркінг провідних підприємств цементної промисловості України за ключовими параметрами діяльності; дослідити структуру продажів цементу за категоріями кінцевих споживачів у 2024 році; виявити відмінності у збутових стратегіях провідних виробників цементу в Україні.

У дослідженні автором використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечило всебічний аналіз тенденцій розвитку цементної промисловості України в умовах воєнних викликів. З метою оцінювання тенденцій розвитку галузі застосовано методи динамічного аналізу. Використання індексу Герфіндаля-Хіршмана дозволило кількісно оцінити рівень концентрації ринку та обґрунтувати його олігополістичний характер. З метою порівняльної оцінки діяльності провідних виробників цементу України застосовано метод конкурентного бенчмаркінгу. Інформаційну базу дослідження сформували офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, дані з відкритих корпоративних джерел та галузеві аналітичні матеріали.

Виробництво цементу в Україні відповідно до Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД ДК 009:2010 [10]) належить до секції С «Переробна промисловість», розділу 23 «Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції», класу 23.51 «Виробництво цементу». Віднесення

виробництва цементу до класу 23.51 дозволяє використовувати дані Державної служби статистики

України для аналізу тенденцій діяльності підприємств цементної промисловості (табл. 1).

Таблиця 1

Показники діяльності підприємств за КВЕД 23.51 «Виробництво цементу» у 2010–2024 роках

Рік	Кількість діючих підприємств, од.	Кількість найманих працівників, осіб	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), тис. грн	Чистий прибуток (збиток), тис. грн	Рентабельність операційної діяльності, %
2010	39	8037	5077486,4	-483710	-3
2011	31	8547	6454779,3	-204997	0,18
2012	26	8399	7136324,6	-257007	4,31
2013	33	7988	7108531,5	-299302	3,25
2014	22	6339	6710111,4	-4898973	-25,35
2015	24	5224	8292396,3	-5744458	-20,20
2016	22	5305	11373665,3	-1331855	2,71
2017	24	5648	13720063,5	-1045420	13,08
2018	24	5736	15192246,9	-579022	4,58
2019	20	5194	18025447,3	4950839	21,19
2020	23	5362	18750078,9	-1392753	25,81
2021	22	5624	21519891	3702203	24,30
2022	18	4397	14020592,1	-5128712	4,96
2023	21	4107	23902180,6	1053709	21,72
2024	17	4427	29093775,5	1772583	23,32
Темп приросту, 2024/2010, %	-56,4	-44,9	473,0	-466,5	-877,5 в. п.
Темп приросту, 2024/2022, %	-5,6	0,7	107,5	-134,6	370,7 в. п.
Темп приросту, 2024/2023, %	-19,0	7,8	21,7	68,2	7,4 в. п.

Джерело: розраховано за даними [11].

Аналіз темпів приросту дозволив автору оцінити напрям і глибину змін у діяльності підприємств виду економічної діяльності 23.51 «Виробництво цементу», а також простежити зміни під впливом кризових явищ, зокрема повномасштабної війни в Україні. Так, у довгостроковому порівнянні з 2010 роком спостерігається суттєва трансформація галузі. Кількість діючих підприємств у 2024 році скоротилася на 56,4 %, а чисельність найманих працівників на 44,9 %. Водночас обсяг реалізованої продукції за цей період зріс на 473,0 %. Така розбіжність між динамікою масштабів зайнятості та результативних показників діяльності вказує на глибoku інтенсифікацію виробництва та зміну моделі функціонування галузі [12]. Фінансові результати діяльності у 2024 році порівняно з 2010 роком характеризуються суттєвим зменшенням (-466,5 % та -877,5 в. п. відповідно).

Порівняння 2024 року з 2022 роком, який характеризувався різким порушенням виробничих і логістичних процесів, дозволяє оцінити швидкість відновлення виробництва цементу в Україні. За цей період кількість підприємств скоротилася лише на 5,6 %, а чисельність працівників практично не змінилася. При цьому обсяг реалізованої продукції зріс на 107,5 %, що вказує на суттєве відновлення економічної активності. Водночас чистий фінансовий результат діяльності залишився від'ємним порівняно з 2022 роком, що підтверджує складність відновлення прибутковості в умовах воєнних викликів [8]. Показовим є різке зростання рентабельності операційної діяльності (370,7 %). Однак це відображає не стільки абсолютне покращення, скільки ефект низької бази порівняння.

Порівняно з 2023 роком у 2024 році кількість підприємств з виробництва цементу зменшилася на 19 %, тоді як чисельність працівників зросла на

7,8%. Зростання характерне також для значень обсягу реалізованої продукції, чистого прибутку та рентабельності операційної діяльності, що свідчить про продовження відновлювальних процесів.

Таким чином, аналіз темпів приросту підтверджує, що повномасштабна війна стала ключовим фактором змін у діяльності підприємств цементної промисловості України. Водночас, навіть за умов скорочення кількості підприємств і найманих працівників, галузь продемонструвала здатність до інтенсифікації виробництва та відновлення обсягів реалізації продукції.

Це свідчить про формування адаптаційної моделі функціонування цементної промисловості в умовах воєнних викликів.

Логічним продовженням отриманих результатів є перехід від узагальненого аналізу динаміки галузевих показників до дослідження структурної неоднорідності розвитку цементної промисловості України у часовому вимірі. З цією метою автором застосовано кластерний аналіз, який дозволив згрупувати часові періоди за подібністю сукупної динаміки ключових показників.

Кластеризацію проведено із використанням програмного продукту Orange Data Mining, який дозволяє реалізувати багатовимірний аналіз та здійснити групування років за ступенем подібності сукупної динаміки ключових галузевих показників цементної промисловості України. Застосування цього інструментарію забезпечило наочну інтерпретацію результатів кластеризації у вигляді дендрограми (рис. 1).

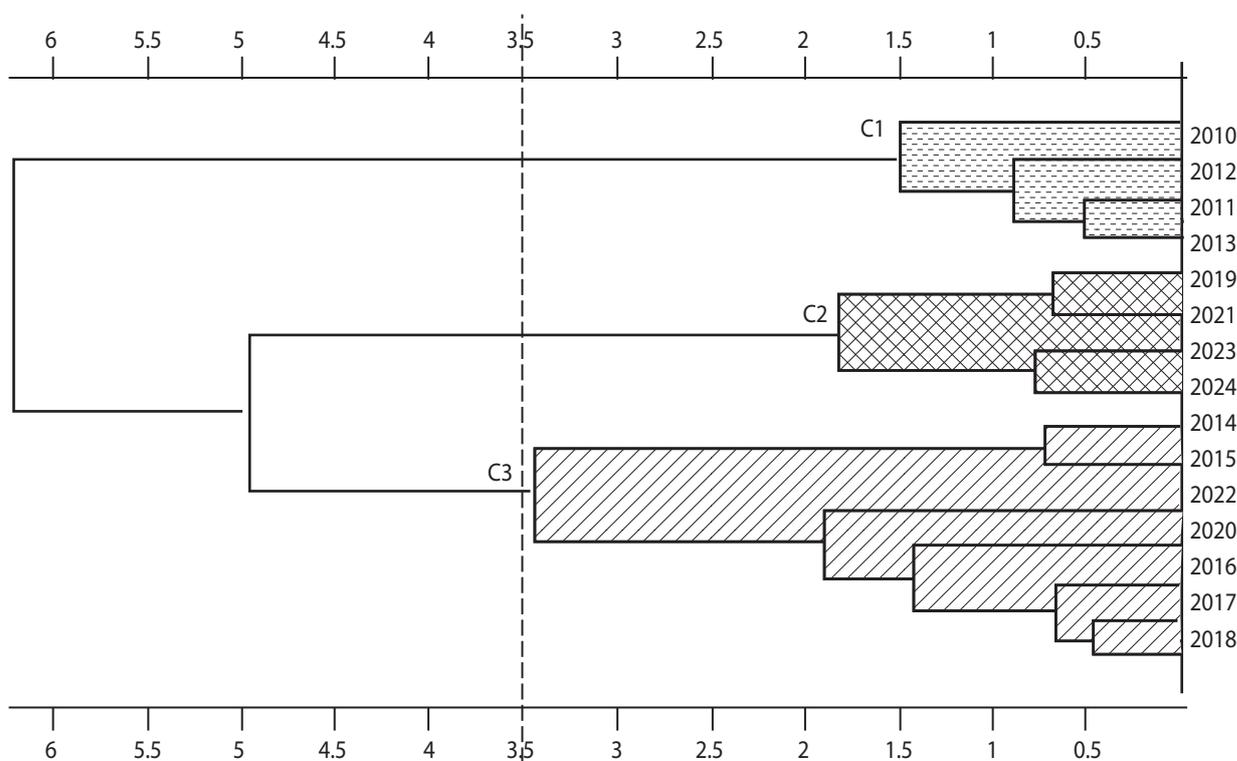

Рис. 1. Дендрограма результатів ієрархічного кластерного аналізу років за сукупністю ключових показників розвитку цементної промисловості України

Джерело: авторська розробка.

На основі результатів ієрархічної кластеризації визначено три чіткі часові кластери, які відображають різні етапи розвитку цементної промисловості України.

Кластер C1 об'єднує 2010–2013 рр. і характеризує довоєнний відносно стабільний період функціонування галузі, для якого притаманні узгоджені темпи росту основних виробничо-економічних показників та відсутність різких структурних зламів. Кластер C3 охоплює 2014–2018 рр. та частину

2020–2022 рр. Він формує групу років із підвищеною турбулентністю та адаптаційними процесами, які зумовлені поєднанням геополітичних, економічних і кризових факторів. Подібність цих років свідчить про тривалий період структурної перебудови галузі та пошуку нових моделей функціонування. Кластер C2 включає 2019 та 2021–2024 рр. і відображає етап воєнних викликів та відновлювальної динаміки. В цей період, попри суттєві обмеження, галузь демонструє здатність до інтенсифікації ви-

робництва та часткового відновлення обсягів виробництва та реалізації продукції. Формування окремого кластеру для цього періоду підтверджує зміну логіки розвитку цементної промисловості та перехід до адаптаційної моделі функціонування в умовах повномасштабної війни [13].

Загалом результати кластерного аналізу емпірично підтверджують неоднорідність часової динаміки розвитку цементної промисловості України та наявність чітко окреслених етапів її трансформації, що доповнює висновки аналізу темпів приросту та поглиблює розуміння адаптаційних процесів у галузі. Водночас структурні особливості розвитку цементної промисловості зумовляються високим рівнем концентрації виробництва: відповідно до даних Державної служби статистики України, у 2024 році 89,9 % обсягу реалізованої продукції за видом економічної діяльності 23.51 «Виробництво цементу» припадало на великі підприємства [11]. За таких умов саме великий бізнес формує ключові тенденції розвитку цементної промисловості України, визначає її стійкість, конкурентоспроможність та здатність адаптуватися до системних ризиків, зокрема в умовах воєнних викликів.

Станом на 2025 рік до основних виробників цементу в Україні належать такі підприємства та виробничі групи:

- ✦ ПрАТ «Івано-Франківськцемент» [14];
- ✦ Компанія CEMARK (CRH), до складу якої входять АТ «Подільський цемент», ТОВ «Цемент», ПрАТ «Миколаївцемент» [15];
- ✦ Компанія ВІПЦЕМ (CRH), яка представлена виробничими підрозділами «Волинь-Цемент» (філія ПрАТ «ВІПЦЕМ») та «Південь-Цемент» (філія ПрАТ «ВІПЦЕМ») [16];
- ✦ ПрАТ «Кривий Ріг Цемент», до складу якого входять Криворізький та Кам'янський цементні заводи [17].

Діяльність зазначених підприємств визначає ключові параметри функціонування галузі, зокрема технологічні стандарти, інвестиційні пріоритети, логіку ціноутворення та підходи до управління витратами. Особливу роль у формуванні сучасної моделі розвитку цементної промисловості України відіграють підприємства, які входять до складу міжнародної групи CRH. Присутність цієї групи на українському ринку зумовлює трансфер управлінських практик, технологічних рішень та підходів до сталого розвитку, які відповідають європейським стандартам корпоративного управління [18].

Наведені на рисунку 2 дані відображають структуру ринку цементу України за основними виробниками у 2021–2025 роках. Протягом досліджуваного періоду ринок характе-

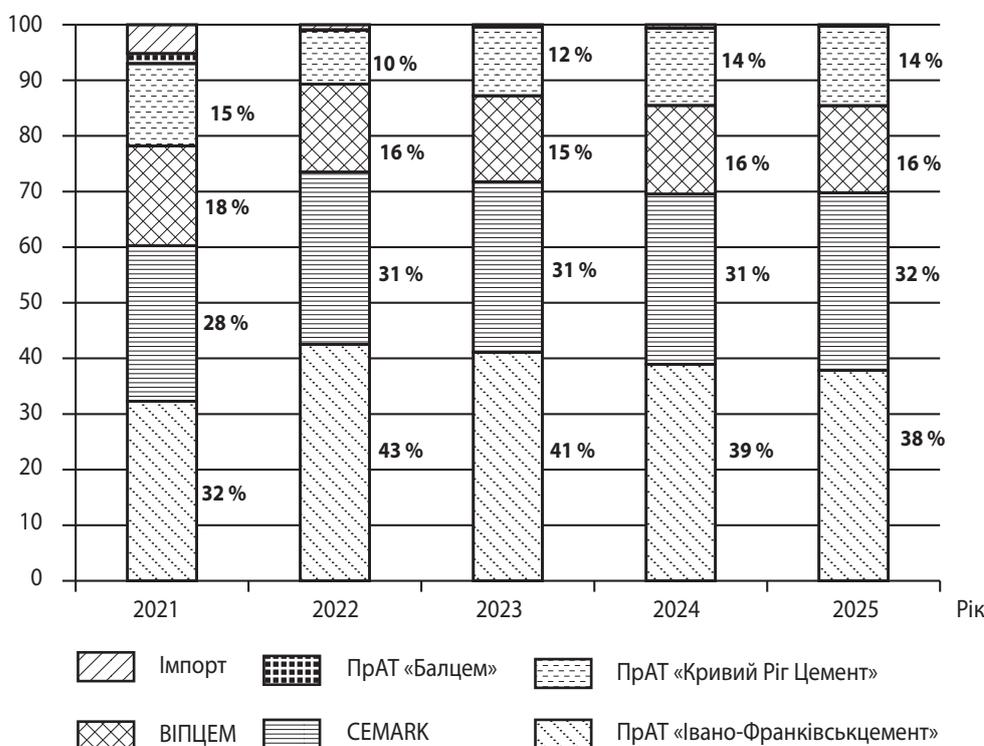

Рис. 2. Частки ринку основних виробників цементу в Україні у 2021–2025 рр.

Джерело: розраховано за даними [19].

ризується високим рівнем концентрації, оскільки сукупна частка провідних вітчизняних виробників перевищує 90 %, тоді як частка імпорту залишається незначною та не перевищує 1 %.

Найбільшу частку ринку упродовж усього періоду утримує ПрАТ «Івано-Франківськцемент», частка якого коливається в межах 32–43 %. Саме цей виробник є лідером та відіграє визначальну роль у формуванні пропозиції цементу на внутрішньому ринку. Водночас компанія SEMARK стабільно посідає другу позицію з часткою близько 28–32 %, зберігаючи вагомий вплив на ринкову структуру. Частки ВІПЦЕМ та ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» є відносно стабільними і перебувають у діапазоні 10–18 %. ПрАТ «БАЛЦЕМ» з початку повномасштабного вторгнення перебуває на не підконтрольній Україні території та зазнало значних руйнувань внаслідок воєнної агресії.

Загалом отримані результати свідчать про високий рівень концентрації ринку цементу України. Розраховане значення індексу Герфіндаля-Хіршмана в 2025 році (ННІ = 2920) перевищує порогове значення 1800, що, відповідно до загальноприйнятих критеріїв конкурентного аналізу, характеризує ринок як висококонцентрований [20]. Це підтверджує олігополістичну структуру ринку, у межах якої стратегічні рішення провідних виробників мають системний вплив на обсяги виробництва, структуру асортименту та цінову політику в галузі.

Аналіз номенклатури цементної продукції провідних виробників України демонструє орієнтацію провідних підприємств переважно на виробництво портландцементів та композиційних цементів різних класів міцності (32,5; 42,5; 52,5), що відповідають сучасним вимогам будівельного ринку та чинним європейським стандартам [21].

ПрАТ «Івано-Франківськцемент» та компанія SEMARK демонструють найбільш широкую продуктову лінійку, яка включає цементні класи SEM I, SEM II, SEM III та спеціалізовані види цементу для дорожніх бетонів [14; 15]. Це свідчить про високий рівень технологічної гнучкості та орієнтацію на різні сегменти споживчого ринку. Компанія ВІПЦЕМ, разом із традиційними видами цементу, виробляє також цемент для нафтових свердловин, що вказує на її спеціалізацію у вузьких промислових нішах та диверсифікацію збуту [16]. Асортимент ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» є більш концентрованим і зосереджений на виробництві цементів середніх класів міцності, що відображає його орієнтацію на масовий сегмент будівельного ринку [17].

Визначення основних виробників цементу та характеристика їхньої продуктової спеціалізації створюють підґрунтя для порівняльної оцінки діяльності підприємств. З огляду на високий рівень концентрації ринку та наявність обмеженої кількості лідерів галузі, автором застосовано метод бенчмаркінгу, реалізація якого узгоджується з методичними підходами, які запропоновані вітчизняними дослідниками [22; 23; 24].

У таблиці 2 представлено результати конкурентного бенчмаркінгу провідних виробників цементу України за спектром супутніх послуг та особливостями цінової політики і ринкової позиції.

Проведений порівняльний аналіз свідчить про наявність як спільних рис, так і відмінностей у бізнес-моделях підприємств. За умов високої концентрації ринку ключовими чинниками конкурентних позицій виступають гнучкість цінової політики, розвиток сервісної інфраструктури, ефективна логістика та орієнтація на довгострокові відносини з клієнтами. Виявлені відмінності у бізнес-моделях підприємств відображають різні стратегічні підходи до утримання ринкових часток та адаптації до трансформаційних викликів галузі.

Різниця у стратегічних підходах провідних виробників цементу України значною мірою пояснюється структурою кінцевого попиту та сегментацією споживачів. Кінцеві споживачі цементу в Україні поділяються на п'ять основних сегментів, кожен з яких має різні потреби та траєкторії зростання: дистрибуція (традиційні продажі через торговельно-посередницькі канали); товарний бетон (Ready-Mix) / збірні бетонні конструкції (PreCast); газобетон; інфраструктурні проекти; DMP (сухі будівельні суміші) / бруківка [18]. Для кількісного відображення ролі окремих сегментів попиту автором проаналізовано структуру продажів цементу за категоріями споживачів у 2024 році (рис. 3).

Для всіх підприємств характерна значна орієнтація на дистрибуційні канали, однак їхня роль варіює: найбільша частка дистрибуції спостерігається у ВІПЦЕМ (45 %) та SEMARK (41 %). Це відображає фокус підприємств на масовий ринок і розгалужені торговельно-посередницькі мережі. Сегмент RMX / PreCast виступає другим за значущістю напрямом збуту. При цьому його частка є особливо високою у ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» (47 %) та SEMARK (39 %). Це свідчить про стратегічну орієнтацію цих виробників на проектно-орієнтоване будівництво, індустріальні та інфраструктурні об'єкти, де важливими є стабільність постачання,

**Порівняльна характеристика ключових параметрів діяльності
провідних виробників цементу України**

Виробник	Послуги	Ціноутворення та частка ринку
ПрАТ «Івано-Франківськцемент»	<ul style="list-style-type: none"> – Технічна підтримка. – Мобільна цементна та бетонна лабораторія. – Служби доставки. – Розгалужена мережа дистриб'юторів 	<ul style="list-style-type: none"> – Лідер ринку: стабільне ціноутворення за регіоном, а не за обсягом. – Широка клієнтська база. – Сильні логістичні потужності
CEMARK	<ul style="list-style-type: none"> – Новий технічний центр. – Цементні та бетонні лабораторії. – Логістика по всій країні. – Власні пункти відвантаження в різних частинах країни 	<ul style="list-style-type: none"> – Відстеження ринкової інформації: ціноутворення, узгоджене з регіональним попитом. – Знижки на постійну торгівлю. – Структуровані знижки, торгові кредити
ВІПЦЕМ	<ul style="list-style-type: none"> – Технічна підтримка. – Власні лабораторії для цементу та бетону. – Доставка по всій країні. – Власна мережа транспортних вузлів 	<ul style="list-style-type: none"> – Лідер цін: динамічне ціноутворення за регіоном та обсягом. – Лояльність клієнтів. – Сильна позиція в усіх сегментах
ПрАТ «Кривий Ріг Цемент»	<ul style="list-style-type: none"> – Послуги доставки. – Цементні та бетонні лабораторії 	<ul style="list-style-type: none"> – Орієнтація на розвиток частки ринку. – Очікувано найнижчі ціни. – Значні торговельні кредити

Джерело: авторська розробка.

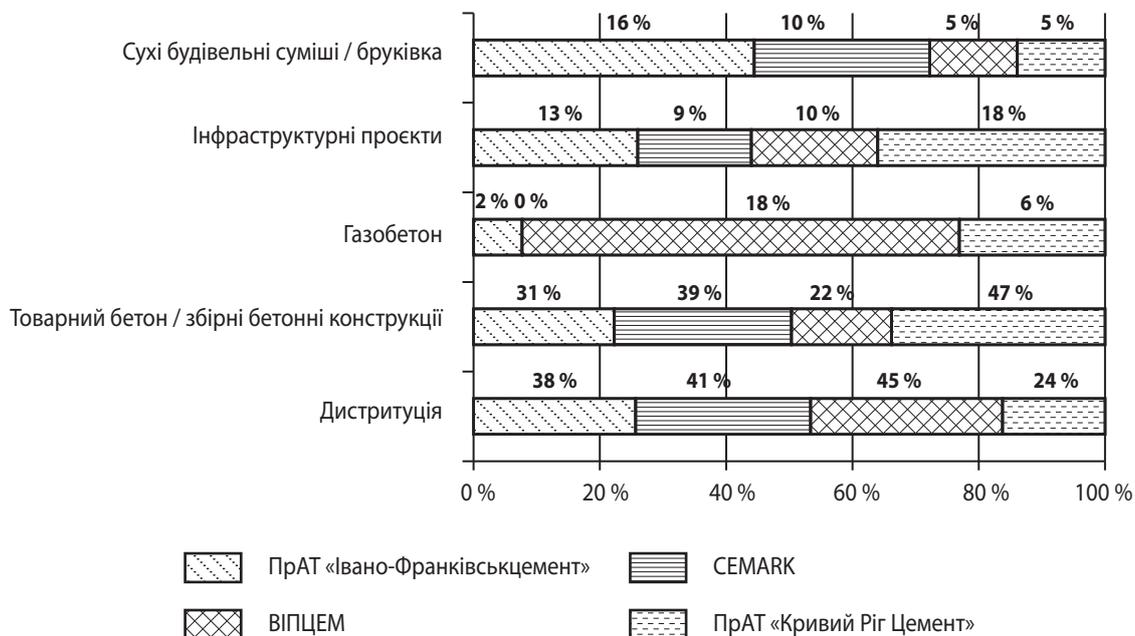

Рис. 3. Структура продажів цементу за категоріями споживачів в 2024 р.

Джерело: розраховано автором за даними [19].

стандартизована якість продукції та довгострокові контрактні відносини [25].

Інфраструктурні проекти формують помірну, але стратегічно важливу частку попиту, з найбільшим значенням для ПрАТ «Кривий Ріг Цемент» (18 %). Сегмент газобетону демонструє асиметричну структуру попиту, концентруючись переважно у ВІПЦЕМ (18 %), тоді як для інших виробників його значення є істотно нижчим. Така спеціалізація відображає різні продуктові та партнерські стратегії підприємств у житловому та приватному будівництві. Найменшу, але стабільну частку займають сухі будівельні суміші та бруківка, що підтверджує допоміжний характер цього сегмента для цементної промисловості та його орієнтацію на локальні та нішеві ринки [26].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило здійснити комплексну оцінку розвитку цементної промисловості України у 2010–2024 рр. та виявити ключові закономірності її функціонування в умовах глибоких економічних трансформацій і воєнних викликів. Аналіз галузевих показників засвідчив наявність довгострокових структурних зрушень, які проявляються у скороченні кількості підприємств і зайнятості на тлі зростання результативних показників діяльності. Це вказує на інтенсифікацію виробництва та зміну моделі розвитку галузі.

Розрахунок індексу Герфіндаля-Хіршмана засвідчив високий рівень концентрації ринку цементу України, що відповідає олігополістичній структурі. За таких умов стратегічні рішення обмеженого кола провідних виробників здійснюють системний вплив на обсяги виробництва, асортимент продукції та параметри ринкової взаємодії в галузі. Результати бенчмаркінгу засвідчили наявність різних бізнес-моделей провідних виробників цементу. Виявлені відмінності у клієнтській орієнтації, структурі збуту та сервісному наповненні відображають адаптацію підприємств до умов високої концентрації ринку та неоднорідності попиту.

Загалом отримані результати формують цілісне аналітичне підґрунтя для подальшого дослідження конкурентоспроможності та стійкості підприємств цементної промисловості України, а також для обґрунтування управлінських рішень у контексті післявоєнного відновлення та сталого розвитку галузі. ■

Науковий рецензент – Міщук Г. Ю.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри трудових ресурсів та
підприємництва, Національний університет водного
господарства та природокористування

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Луців Н. Ринок цементу в Україні: сучасний стан і перспективи післявоєнної відбудови. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2024. Вип. 66. С. 203–212.
DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2024.66.0.6604>
2. Subiyanto E. The relationship of cement consumption and economic growth: An updated approach. *European Research Studies Journal*. 2020. Vol. XXIII, No. 3. P. 280–295.
3. Бенчук С. О. Дослідження потреб B2B та B2C секторів на цементному ринку України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2025. Вип. 45. С. 44–52.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15607076>
4. Полюга В., Золотарьова О., Комаха О. Ринок цементу в Україні. *Товари і ринки*. 2021. № 2. С. 4–15.
DOI: [https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021\(38\)01](https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021(38)01)
5. Грейц О., Яворська В. Суспільно-географічні чинники формування будівельного комплексу регіону в умовах відновлення економіки України. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія*. 2025. Т. 60, № 3. С. 53–60.
DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.25.3.6>
6. Каспрук О.В. Вплив війни на діяльність підприємств з виробництва цементу в Україні (на прикладі дікергофф цемент Україна) // Управління розвитком соціально економічних систем : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21–22 берез. 2024 р.). Харків : ДБТУ. Ч. 2. 2024. С. 407–410.
7. Samoilenko A., Kramarenko O. Особливості логістики цементу як товару. *SWorldJournal*. 2024. № 28-02. С. 117–125.
DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-28-00-040>
8. Міщук Г., Дудзяний С. Аналітика діяльності підприємств України з виробництва цементу в умовах системних викликів. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2023. № 6 (324). С. 241–246.
DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-39>
9. Ukraine: Firms through the War. *Kyiv School of Economics*. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/03/Ukraine.-Firms-through-the-War-Paper-Nov-2023.pdf>
10. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010) // Державна служба статистики України. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html
11. Економічна статистика / Економічна діяльність / Діяльність підприємств // Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Шандривська О. Є., Кулик А.-М. О. Аналіз ринку будівельних матеріалів в контексті економічної

- нестабільності. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2025. № 1 (13). С. 256–274.
DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2025.01.256>
13. Касянчук В. Д., Шевчук М. О., Веркалець С. М., Гусар К. Д., Манзяк О. В. Виклики та перспективи організації виробництва будівельних матеріалів в умовах воєнного стану, приклад «тилової» області. *Просторовий розвиток: науковий збірник*. 2025. Вип. 11. С. 368–382.
DOI: [10.32347/2786-7269.2025.11.368-382](https://doi.org/10.32347/2786-7269.2025.11.368-382)
 14. ПрАТ «Івано-Франківськцемент». URL: <https://www.ifcem.if.ua/>
 15. CEMARK. URL: <https://cemark.ua/>
 16. ВІПЦЕМ. URL: <https://vipcem.com.ua/>
 17. ПрАТ «Кривий Ріг Цемент». URL: <https://krcement.com>
 18. Імнадзе І. Н. Забезпечення сталого розвитку транснаціональних корпорацій. *Проблеми розвитку економіки*. 2023. № 3 (14). С. 38–45.
DOI: [10.30857/2786-5398.2023.3.4](https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.3.4)
 19. Асоціація виробників цементу України «Укрцемент». URL: <https://ukrcement.com.ua/>
 20. Herfindahl-Hirschman Index // U.S. Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/atr/herfindahl-hirschman-index>
 21. ДСТУ EN 197-1:2015. Цемент. Частина 1. Склад, технічні вимоги та критерії відповідності для звичайних цементів. *БУДСТАНДАРТ*. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=63734
 22. Завербний А., Ніценко Д. Проблеми та перспективи застосування бенчмаркінгу підприємствами як елемент конкурентного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-35>
 23. Буреннікова Н. В. Економіка підприємства: оновлені підходи до бенчмаркінгу в контексті моделювання результативності діяльності та багатовимірного ранжування. *Бізнес Інформ*. 2022. № 3. С. 79–86.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-3-79-86>
 24. Шкуренко О. В. Особливості використання інструментарію бенчмаркінгу на підприємстві. *Економіка і організація управління*. 2021. С. 143–151.
DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.1.14>
 25. The GCCA 2050 Cement and Concrete Industry Roadmap for Net Zero Concrete. *Global Cement and Concrete Association*. URL: <https://gccassociation.org/concretefuture/wp-content/uploads/2021/10/GCCA-Concrete-Future-Roadmap-Document-AW.pdf>
 26. A more resilient, green and digital construction ecosystem // European Commission. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/construction/construction-transition-pathway_en

REFERENCES

- Asotsiatsiia vyrobnykiv tsementu Ukrainy «Ukrcement» [Ukrcement - Association of Cement Producers of Ukraine]. <https://ukrcement.com.ua/>
- Benchuk S. O. (2025). Doslidzhennia potreb B2B ta B2C sektoriv na tsementnomu rynku Ukrainy [Research of B2B and B2C sector needs in the cement market of Ukraine]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Seriiia yurydychna*, 45, 44–52. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15607076>
- BUDSTANDART. (2015). DSTU EN 197-1:2015. Tsement. Chastyna 1. Sklad, tekhnichni vymohy ta kryterii vidpovidnosti dlia zvychnykh tsementiv [DSTU EN 197-1:2015. Cement. Part 1: Composition, specifications and conformity criteria for common cements]. https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=63734
- Buriennikova N. V. (2022). Ekonomika pidpriemstva: onovleni pidkhody do benchmarkinhu v konteksti modeliuвання rezultatyvnosti diialnosti ta bahatovymirnoho ranzhuvannya [Enterprise economics: updated approaches to benchmarking in the context of modeling performance and multidimensional ranking]. *Biznes Inform*, 3, 79–86. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-3-79-86>
- CEMARK. <https://cemark.ua/>
- U.S. Department of Justice. Herfindahl-Hirschman Index. <https://www.justice.gov/atr/herfindahl-hirschman-index>
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2010). Klyasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti (KVED-2010) [Classification of Economic Activities (NACE-2010)]. https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Ekonomichna statystyka / Ekonomichna diialnist / Diialnist pidpriemstv [Economic statistics / Economic activity / Activity of enterprises]. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
- European Commission. A more resilient, green and digital construction ecosystem. https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/construction/construction-transition-pathway_en
- Global Cement and Concrete Association. (2021). The GCCA 2050 Cement and Concrete Industry Roadmap for Net Zero Concrete. <https://gccassociation.org/concretefuture/wp-content/uploads/2021/10/GCCA-Concrete-Future-Roadmap-Document-AW.pdf>
- Hreits O. & Yavorska V. (2025). Suspilno-heohrafichni chynnyky formuvannya budivelnoho kompleksu rehionu v umovakh vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [Socio-geographical factors of the formation of the region's construction complex in the conditions of recovery of the economy of Ukraine]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiia: Heohrafiia*, 3(60), 53–60. <https://doi.org/10.25128/2519-4577.25.3.6>

- Imnadze I. N. (2023). Zabezpechennia staloho rozvytku transnatsionalnykh korporatsii [Ensuring sustainable development of multinational corporations]. *Problemy rozvytku ekonomiky*, 3 (14), 38–45. <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.3.4>
- Kasianchuk V. D., Shevchuk M. O., Verkalets S. M., Husar K. D. & Manziak O. V. (2025). Vyklyky ta perspektyvy orhanizatsii vyrobnytstva budivelnykh materialiv v umovakh voiennoho stanu, pryklad «tylovoi» oblasti [Challenges and prospects for organizing the production of building materials under martial law, an example of a «rear» region]. *Prostorovyi rozvytok: naukovyi zbirnyk*, 11, 368–382. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2025.11.368-382>
- Kaspruk O.V. *Vplyv viiny na diialnist pidpriemstv z vyrobnytstva tseментu v Ukraini (na prykladi dikerhoff tseмент Ukraina)* [The impact of war on the activities of cement production enterprises in Ukraine (on the example of Dyckerhoff Cement Ukraine)]. materialy VIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv). Kharkiv: DBTU.
- Kyiv School of Economics. (2023). Ukraine: Firms through the War. <https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/03/Ukraine.-Firms-through-the-War-Paper-Nov-2023.pdf>
- Lutsiv N. (2024). Rynok tseментu v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy pislivoiennoi vidbudovy [Cement market in Ukraine: current state and prospects for post-war reconstruction]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna*, 66, 203–212. <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2024.66.0.6604>
- Mishchuk H. & Dudzianyi S. (2023). Analitika diialnosti pidpriemstv Ukrainy z vyrobnytstva tseментu v umovakh systemnykh vyklykiv [Analytics of the activities of Ukrainian cement production enterprises in the conditions of systemic challenges]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 6 (324), 241–246. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-39>
- Poliuha V., Zolotarova O. & Komakha O. (2021). Rynok tseментu v Ukraini [Cement market in Ukraine]. *Tovary i rynky*, 2, 4–15. [https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021\(38\)01](https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021(38)01)
- PrAT «Ivano-Frankivsktseмент» [JSC Ivano-Frankivskcement]. <https://www.ifcem.if.ua/>
- PrAT «Kryvyi Rih Tseмент» [JSC Kryvyi Rih Cement]. <https://krcement.com>
- Samoilenko A. & Kramarenko O. (2024). Osoblyvosti lohistyky tseментu yak tovaru [Features of logistics of cement as a commodity]. *SWorldJournal*, 28-02, 117–125. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-28-00-040>
- Shandryvska O. Ye. & Kulyk A.-M. O. (2025). Analiz rynku budivelnykh materialiv v konteksti ekonomichnoi nestabilnosti [Analysis of the construction materials market in the context of economic instability]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku*, 1 (13), 256–274. <https://doi.org/10.23939/smeu2025.01.256>
- Shkurenko O. V. (2021). Osoblyvosti vykorystannia instrumentarii benchmarkinhu na pidpriemstvi [Features of using benchmarking tools at the enterprise]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, 143–151. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.1.14>
- Subiyanto E. (2020). The relationship of cement consumption and economic growth: An updated approach. *European Research Studies Journal*, 3(XXIII), 280–295.
- VIPTsEM. <https://vipcem.com.ua/>
- Zaverbnyi A. & Nitsenko D. (2022). Problemy ta perspektyvy zastosuvannia benchmarkinhu pidpriemstvamy yak element konkurentnoho rozvytku [Problems and prospects of using benchmarking by enterprises as an element of competitive development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-35>

Стаття надійшла до редакції / Received: 02.01.2026 р.
 Статтю прийнято до публікації / Accepted: 18.01.2026 р.
 Оприлюднено / Published: 25.02.2026 р.